

на екологію. Україні НЕФКО пропонує ряд фінансових продуктів таких як позики, ризиковий капітал, фінансування на виконання особливих цілей, і цим варто скористатися, коли мова йде про інвестиції на екологічні цілі.

Отже, сьогодні головна і досить посильна задача – найкращим чином використати ті ресурси, які є необхідними і достатніми, в даний час, умовами реалізації задач формування інноваційно-інвестиційної діяльності в екологічній сфері. Їх можна сформулювати у вигляді наступних положень:

- ✓ наявність всієї сукупності матеріальних факторів виробництва;
- ✓ сформовані фактори управління – держава і підприємство;
- ✓ набутий як позитивний так і негативний досвід соціально-економічних змін, коли визначені цілі, методи, засоби;
- ✓ конструктивна оцінка досвіду країн з інноваційною економікою.

Для створення економічних умов розвитку екологічно спрямованої інноваційно-інвестиційної діяльності необхідне застосування системи державного стимулювання і фінансування та створення нових ланок системи державної підтримки даного виду діяльності.

Основні напрями державної політики підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності в екологічній сфері передбачають:

- ✓ надання юридичних, ділових та інших послуг, допомога в пошуку партнерів, укладення угод під державні гарантії;
- ✓ створення спеціалізованих державних дослідницьких інститутів, лабораторій, центрів розвитку екологічно спрямованого виробництва;
- ✓ здійснення різноманітних програм, спрямованих на підвищення активізації інноваційного бізнесу в галузі екології у межах єдиної державної програми;
- ✓ державне замовлення на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які забезпечують початковий попит на екологічні інновації;
- ✓ стимулювання інноваційних рішень окремими фірмами з боку державних фінансових установ та інших органів державної влади;
- ✓ здійснення податкової реформи з метою заохочення інвесторів до довгострокового фінансування та кредитування інвестиційних проектів;
- ✓ подальше удосконалення відносин власності, процесів приватизації та розвитку малого і середнього бізнесу;
- ✓ екологічне виховання, освіта, реклама, пропаганда;

✓ створення сприятливого інвестиційного клімату для вітчизняного та іноземного інвестора.

Таким чином, реалізація основних напрямів державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності в екологічній сфері може бути закріплена шляхом інноваційних перетворень за одночасної активізації діяльності всіх учасників інвестиційного процесу: державних інституцій, вітчизняних та зарубіжних інвесторів, фінансових посередників та інших учасників інвестиційного ринку на ринку інноваційних товарів екологічного спрямування.

Проводячи підсумки проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки.

1. Для України немає іншої альтернативи, як розбудови власної інноваційно-інвестиційної системи. Це вимагає здійснення в державі інноваційної політики і правового регулювання інновацій на всіх стадіях їх життєвого циклу, створення ефективної системи стимулювання екологічно направленої інноваційно-інвестиційної діяльності шляхом надання податкових пільг і субсидій для підприємств, інноваційної спрямованості банківсько-фінансової сфери.

2. Введення гнучких форм оподаткування в сфері проектування та вироблення нової конкурентоспроможної продукції може зацікавити виробників та розширити інноваційну діяльність.

3. Держава як гарант добробуту населення повинна проводити державне замовлення на інноваційну продукцію. Оскільки для впровадження будь-якого інвестиційного проекту, тим більше в галузі охорони навколишнього природного середовища, необхідні фінансові ресурси, то значну увагу слід приділяти кредитно-інноваційній діяльності. Коли говорити про заходи з боку держави, тут можливе як пряме фінансування, так і надання преференцій в оподаткуванні.

XXI століття, яке насичене екологічними проблемами показує, що світ, який динамічно розвивається може удосконалюватися не доводячи до ситуації знищення життя на Землі, а тому інвестиції в екологію не тільки необхідні, але і вигідні.

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.91 р. – www.rada.gov.ua.
2. Буднікевич І.М. Становлення регіонального ринку інновацій: теорія та практика. – автореферат, к.е.н.: – Львів, 2002. – 20 с.
3. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. – К.: Наукова думка, 1998. – 390 с.
4. Ілляшенко С.М., Прокопенко О.В. Формування ринку екологічних інновацій: економічні умови управління: Монографія / За ред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2002. – 250 с.
5. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 430 с.
6. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / За ред. д. е. н., проф. Л.Г. Мельника. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 759 с.
7. www.Fuelalternative.com.ua.
8. www.Vsyapravda.com/news/id10048/torn.
9. www.Membrana.ru.

Надійшла до редколегії 15.11.10

УДК 159.922

О. Богуславський, канд. екон. наук, асист.

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В статті розкрито особливості здійснення підприємницької діяльності в Україні. Показано специфіку впливу державної влади на розвиток бізнесу. Проаналізовано проблеми і перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Ключові слова: підприємництво, держава, регулювання підприємницької діяльності, малий та середній бізнес, перспективи підприємництва в Україні.

In the article the business features are exposed in Ukraine. The specific of influence of state power is described on development of business. Problems and prospects of enterprise development are analyzed in Ukraine.

Keywords: enterprise, state, adjusting of entrepreneurial activity, small and middle business, prospects of enterprise in Ukraine.

Широке застосування підприємницьких здібностей населення, стимулювання розвитку підприємницької діяльності впродовж двох десятиліть залишається не використаним фактором економічного зростання в

Україні. Які ж причини призводять до того, що одна з рушійних сил сучасної економіки – підприємництво, залишається не повністю залученою до процесів вітчизняного економічного відтворення? На нашу думку, бі-

льшість цих причин лежить у площини особливостей здійснення підприємницької діяльності в Україні. Вивченню проблем ведення підприємницької діяльності присвятили свої роботи багато вітчизняних вчених – В. Базилевич, І. Мазур, В. Сизоненко, З. Варналій та ін. Але багато факторів розвитку підприємництва, серед яких вплив держави на бізнес, риси українського підприємництва, залишаються не до кінця висвітленими.

Отже, предмет дослідження – стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Мета – виявлення специфічних особливостей та визначення напрямків удосконалення підприємницької діяльності в Україні.

Здійснення підприємницької діяльності у сучасній Україні характеризується цілою низкою специфічних рис, більшість з яких фактично не змінилися з початкових етапів розвитку підприємництва, і залишаються актуальними і сьогодні. Розглянемо найбільш важливі з них за наступними групами.

Оскільки держава є головним і найбільш потужним суб'єктом економіки, який до того ж визначає зовнішні параметри регулювання підприємницької діяльності, першими розглянемо особливості підприємництва в Україні, що формуються під впливом держави:

1. Принципова застарілість способів управління розвитком національної економіки, що не відповідає сучасним світовим тенденціям і негативно позначається на приватному бізнесі. Наприклад, заборона експорту зерна національним виробникам влітку цього року за умов сприятливої ринкової кон'юнктури призвела до недоотримання прибутків аграріями, слабкість проти інфляційних заходів у 2010 р. негативно позначилась на більшості господарюючих суб'єктів і населенні України.

2. Наростаюча громіздкість бюрократичного управління, що призводить до економічної неефективності і роздування чиновницького апарату, зростання кількості зайвих документів і процедур адміністрування господарських операцій, що гальмує економічний розвиток. Для порівняння, в КНР у роки реформ постійним пріоритетами є спрощення системи державного управління, скорочення кількості чиновників шляхом оптимізації управлінських процесів [1, с. 114-116].

3. Відсутність реальної стратегічної зацікавленості держави у розвитку вітчизняного підприємництва. Фактичних кроків, спрямованих на розвиток підприємництва в Україні, з моменту використання спрощеної системи обліку і звітності у 2001 р., в останні роки практично не здійснюється. Навпаки, у проекті Податкового Кодексу, прийнятого Верховною Радою, існування спрощеної системи обліку і звітності для малого і середнього бізнесу де факто відміняється. Це суперечить світовій господарській практиці країн, що динамічно розвиваються. Зокрема, в КНР, ЄС, США та багатьох інших країнах існує суттєва диференціація як в регуляторних процедурах так і в ставках оподаткування для малого, середнього і великого бізнесу.

4. Однією з принципів особливостей побудови регуляторної системи підприємництва в Україні є перенесення більшої частини незручностей і складнощів в адмініструванні податків, регуляторних процедур на плечі підприємців. Зокрема, на відміну від принципів побудови ефективної податкової системи, сформульованих ще А.Смітом: зручність, зрозумілість, рівність та ін. [2, с. 588-589], українська система оподаткування не відповідає жодному з цих критеріїв. Навіть кандидати, доктори наук і більш того самі податківці, часто не можуть розібратися у всіх хитросплетіннях такої псевдо системи. В Україні до сьогодні не узгоджено системи бухгалтерського і фінансового обліку і звітності, існують багато су-

перечностей у нормативно-правових актах, що регламентують діяльність господарських суб'єктів.

Наступна особливість, що впливає з попередніх:

5. Українська влада штучно і регулярно створює перешкоди легальному чесному бізнесу з метою гальмування його розвитку. Так лише з початку нового року змінилися порядок і форми подання звітності з податку на додану вартість та пенсійного страхування, введено примусове подання її в електронному вигляді. Сам програмний продукт податкової – OPZ за рік змінювався дев'ять разів! Виникали версії, наприклад 1.28.2 та 1.29.2, які не сумісні між собою [3]. Тому багатьом українським підприємцям необхідно мати ще й хакерські здібності, щоб правильно і вчасно здавати таку звітність.

6. Називаючи речі своїми іменами, сучасна українська влада декларативно підтримує розвиток підприємництва, особливо малого і середнього бізнесу, а на практиці є головним обмежуючим фактором та основною загрозою для здійснення легальної підприємницької діяльності в Україні. Виникає питання причин такої, на перший погляд, нераціональної поведінки держави, що частково розкривається в наступному пункті.

7. Українські олігархи, "приватизувавши" державу зробили її знаряддям знищення економічної конкуренції в країні з метою недопущення розвитку успішно функціонуючих підприємств і підприємців для запобігання втрати суспільно-економічної влади у відкритій конкурентній боротьбі. Оскільки олігархічні структури функціонують не завжди за принципами раціональності та ефективного господарювання (наприклад сировинна орієнтація багатьох підприємств в Україні), то вони порівняно швидко будуть переможені добросовісними бізнесменами і втратять економічну, а згодом і політичну владу. Саме з цих причин і в Україні успішно гальмується розвиток підприємництва. За рівнем корупції Україна займає 134 місце серед 178 країн, згідно з даними Transparency International [4]. Такій країні не потрібний чесний приватний бізнес.

8. Подвійність стандартів у регулюванні МСБ та великих корпорацій. Намагання поставити всіх в однакові умови реально означає стимулювання розвитку великого бізнесу і обмеження малого. Наприклад, МСБ природно не може здійснювати усі регуляторні процедури, зокрема обліку і звітності з невеликим штатом бухгалтерів, в той час як на великих підприємствах це здійснюють десятки і сотні різних працівників (бухгалтери, фінансисти, аудиторі та ін.). Також при цьому враховується фактор економії від масштабу на витратах виробництва, обігу, торгівлі. Тому у багатьох країнах, що динамічно розвиваються МСБ природно має більшу в адмініструванні діяльності та оподаткуванні.

9. Представники партійних шкіл, зі своїми знаннями і досвідом, які більше 70 років блокували будь-яку підприємницьку ініціативу, свободу совісті, інтелектуальний і духовний розвитку народу, очевидно і зараз не захочуть і не зможуть стимулювати підприємництво. На жаль в Україні не відбулося масштабних кадрових змін у управлінській еліті, як це було зокрема в Польщі і країнах Балтії, тому і якість управління таких керівників залишається низькою.

10. Постійні заходи щодо поповнення державного бюджету за рахунок МСБ, що суперечить самій економічній природі бізнесу. Головними платниками податків повинні бути підприємства на стадії зростання і зрілості, а не фірми, які щойно зародилися. Одним з головних стратегічних завдань МСБ є навчання і професійне становлення молодих успішних керівників, управлінців, введення та випробування інновацій, набуття позитивного господарського досвіду тощо [5, с. 37]. Виграючи

копійки у сьогоднішній, в перспективі Україна втрачає мільйони, перешкоджаючи функціонуванню цієї реальної "школи бізнесу". Не доцільно жертвувати майбутніми стратегічними вигодами навіть у скрутні часи.

11. Цинічне відношення до населення в Україні. Вважається що підприємці і населення не розуміють, які зміни відбуваються у їх добробуті, вони все стерплять і знову вистоять. Експерименти на виживання проводяться з моменту набуття Україною незалежності. Відбувається ігнорування інтересів як підприємців так і всього народу в Україні.

12. Безсистемність, фрагментарність проведених реформ. Більшість заходів реформування здійснюється без узгодження з іншими стратегічними завданнями і регуляторними заходами. Постійне посилення фіскального тиску розходиться з цілями стабільного економічного зростання. Це потребує узгодження цілей і заходів реформ, аналізу їх впливу на економічний розвиток.

13. Залежність від зовнішніх впливових міжнародних фінансових організацій, ТНК й інших країн. Постійне очікування на зовнішню допомогу, оглядання назад, а як там про нас подумують на Заході, чи дадуть гроші, чи ні. Знищення вітчизняного малого та середнього бізнесу відбувається в інтересах олігархів та іноземних компаній, для яких, таким чином, розчищаються ринки, ліквідовуються конкуренти. Ціль наших сучасних податкових реформ – задоволення інтересів нерезидентів і кланово-корпоративної верхівки, реалізація теперішніх фінансових пріоритетів.

14. Нехтування надбаннями сучасної вітчизняної науки, рекомендаціями провідних фахівців економістів, науково-дослідних інститутів, університетів, тощо.

Реформування держава повинна починати з себе: мінімізувати витрати, переглянути власні фінанси, способи управління і контролю, вводити інформаційні технології у державних підприємствах міністерствах і відомствах. У корумпованій державі грошей завжди буде мало.

У той же час, до об'єктивних причини складностей у здійсненні підприємницької діяльності в Україні відносяться:

1. Важке соціально-економічне становище в Україні. Наша країна є однією з найбідніших в Європі, характеризується перманентною макроекономічною нестабільністю, структурною незбалансованістю. В Україні відбувся один з найглибших трансформаційних спадів серед усіх перехідних країн [6, с. 134-135].

2. Антипідприємницька пострадянська ментальність. У державі і суспільстві простежується відношення до підприємців як до спекулянтів, аферистів, злодіїв і т. ін., а не як до осіб, які є успішними організаторами господарської діяльності, необхідною передумовою економічного зростання будь-якої сучасної економіки. Це хоча б видно з того, що в дохідну частину бюджету закладаються майбутні штрафи накладені на підприємців. Тобто існує презумпція винуватості підприємців.

3. Сучасна світова фінансова криза болюче відобразилась на багатьох перехідних економіках, у тому числі й на Україні, що призвело, між іншим, до відтоку прямих іноземних інвестицій у 2010 р.

4. Ресурсно-сировинна пастка – Україна купує сировину, щоб виробляти сировину та напівфабрикати. Тому українське зростання в значній мірі залежить від коливання цін на світових ринках ресурсів (палива, металопродуктів, сільськогосподарської продукції [7]).

5. Україна займає найменш прибуткову нішу у світовій торгівлі та міжнародному поділі праці – виробництво і торгівля ресурсами. В той час як найбільш прибутковими є виробництво і реалізація кінцевої високотехнологічної продукції.

6. Нерозвиненість ринкової інфраструктури економіки зумовлює додаткові складнощі при здійсненні будь-яких видів господарської діяльності в Україні в порівнянні з розвиненими економіками (наприклад відсутність якісних автошляхів).

7. Бідна країна характеризується низьким платоспроможним попитом населення, що є значним стримуючим фактором для розвитку українського бізнесу.

З іншого боку, діяльність багатьох вітчизняних підприємців характеризується низькою "хронічних" рис, які гальмують розвиток бізнесу.

1. Недостатність професійних знань з ведення бізнесу.

2. Відсутність системності у створенні власного бізнесу і зайнятті підприємницькою діяльністю.

3. Мала зацікавленість у самонавчанні та залученні знань і досвіду сторонніх спеціалістів, професіоналів.

4. Слабка робота з клієнтами щодо визначення і задоволення їхніх потреб.

5. Низька відповідальність, не обов'язковість, не дотримання зобов'язань.

6. Надмірна самовпевненість і покладання на свої здібності.

7. Необережність, наївність, інтуїтивні дії, часто навмання, без здійснення необхідного аналізу прибутків, збитків і оцінки ризиків [8, с. 230-231].

8. Формування економічних відносин з клієнтами з позицій отримання одномоментної швидкої вигоди зараз, а не створення стратегічних довгострокових взаємовигідних відносин.

9. Фрагментарне використання найновіших технологій у веденні бізнесу (інформаційних систем, просування товару тощо).

Одночасно з цим, перспективними та позитивними сторонами ведення підприємницької діяльності в Україні є:

1. Висока норма прибутковості у сфері послуг, фінансах, торгівлі.

2. Наявність багатьох відкритих ніш в економіці, слабо або взагалі не зайнятих господарськими суб'єктами.

3. Можливість системної гнучкості бізнесу і застосування нових технологій при побудові бізнесу "з нуля".

4. Наявність кваліфікованої і порівняно дешевої робочої сили й інших природних та економічних ресурсів.

Підсумовуючи сказане вище, доцільно порекомендувати підприємцям і населенню наступний порядок дій, в умовах відсутності розуміння й підтримки їхніх потреб та інтересів в Україні:

1. Створити цілу низку громадських організацій, рухів, товариств, асоціацій, політичних партій з метою захисту підприємцями своїх суспільно-економічних інтересів. Обирати у Верховну Раду і місцеві органи влади депутатів, які захищатимуть інтереси підприємців.

2. Сформуванню головний орган управління і координації діяльності усіх підприємницьких рухів і об'єднань для ведення організованої політико-економічної боротьби за свої інтереси.

3. Використовувати всі можливі способи демократичної законної боротьби за свої інтереси в Україні.

4. Створення своїми силами і за власний коштів засобів масової інформації, які б висвітлювали основні ідеї, прагнення і переконання підприємців, а також їх вимоги і рекомендації до уряду.

5. Формування підприємницьких наукових установ і організацій, які б надавали розробки і рекомендації до державних органів влади щодо забезпечення реалізації економічних інтересів підприємців.

6. Регулярна участь у акціях протесту, страйках, роз'ясненні серед населення подій, які відбуваються в господарському житті країни. Це така діяльність, від

якої дедалі більше залежить майбутнє чесного бізнесу в Україні.

7. Просвітницька робота серед населення та державних службовців. Показати, що реальний розвиток бізнесу в першу чергу допоможе економічному зростанню в Україні і виходу її на домінуючі позиції у світовій економіці, призведе до зростання добробуту населення.

8. Багатих країн без ініціативних, працьовитих і талановитих підприємців не буває. Це положення сучасної економічної теорії потрібно поставити у ранг стратегічних пріоритетів суспільно-економічного розвитку, розкрити і донести як державним чиновникам, олігархам, так і усьому населенню України.

УДК 330.1 (477)

Д. Буркальцева, канд. екон. наук, доц.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ КРИЗИ

У статті досліджено проблематику забезпечення економічної безпеки на національному та регіональному рівнях, проаналізовано тенденції розвитку економіки регіонів в умовах розгортання кризових явищ, визначено основні загрози економічній безпеці України в умовах кризи.

Ключові слова: економічна безпека, економічна криза, загрози економічній безпеці регіонів, збалансований розвиток регіонів, механізм забезпечення економічної безпеки.

The article explores the issues of economic security at the national and regional levels, analyzes tendencies of regional development during the world economic crisis, discovers the main threats to the economic security of Ukraine.

Keywords: economic security, economic crisis, threat to economic security of regions, balanced regional development, mechanism of economic security.

Політика забезпечення економічної безпеки потребує суттєвого перегляду з огляду на розгортання кризових явищ в економіці, що мали серйозні негативні наслідки для нашої держави та породило ряд загроз для економіки України та її регіонів. В контексті цього стратегічним напрямом забезпечення національних економічних інтересів є розробка дієвої та виваженої регіональної політики, яка б дала можливість пом'якшити вплив циклічних та структурних коливань на господарські комплекси регіонів.

Проблематика забезпечення економічної безпеки держави та регіонів досліджується в працях таких відомих вітчизняних науковців, як З. Варналій, О. Власюк, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, В. Кириленко, Т. Ковальчук, І. Мазур, В. Мунтіян, Г. Пастернак-Таранушенко, А. Сухоруков та ін. Поряд з цим, досі недостатньо дослідженими залишаються питання впливу кризи на економічну безпеку різних регіонів з урахуванням їх специфіки та ресурсного потенціалу.

Метою статті є розробка теоретичних і практичних засад забезпечення економічної безпеки України в умовах кризи та пріоритетних напрямів зміцнення економічної безпеки в регіональному вимірі.

Сутність економічної безпеки на національному та регіональному рівнях визначається як стан економіки, що уможливорює запобігати зовнішнім та внутрішнім загрозам та забезпечити сталий соціально-економічний розвиток. В такому формулюванні поняття економічної безпеки багато в чому перетинається з концепцією сталого розвитку держави та регіону і базується на таких засадах: економічна незалежність, стійкість і стабільність розвитку, здатність до саморозвитку і прогресу тощо.

В умовах світової економічної кризи спостерігається зниження ефективності використання економічних ресурсів, що вимагає оперативного втручання держави, заснованого на науковій програмі антикризового регулювання економіки, що в умовах кризи стає одним з головних інструментів економічної безпеки держави, яка одночасно залежить як від внутрішніх факторів –

1. Китай на пути модернизации и реформ 1949-1999 – М.: Издательская фирма Восточная литература – РАН, 1999. – 735 с. 2. *Смит А.* Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Соцэкгиз, 1962. – 684 с. 3. Інформаційний ресурс Державної податкової адміністрації України. – Режим доступу: http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=118370&cat_id=117117/ 4. Україна – на 134 месте по уровню коррупции в мире. – Режим доступу: <http://mycityua.com/news/country/2010/10/26/175559.html>. 5. *Сизоненко В.О.* Сучасне підприємництво: Довідник. – К.: Знання-Прес, 2007. – 440 с. 6. *Красникова Е.В.* Развитие капитализма в России век спустя / Экономический факультет МГУ. – М.: ТЕИС, 2003. – 167 с. 7. World Development Report 2010. – Режим доступу: http://publications.worldbank.org/ecommerce/catalog/product?item_id=9148591. 8. *Варналій З.С.* Основи підприємництва: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – 350 с.

Надійшла до редколегії 12.11.10

стану макроекономічних показників, так і від зовнішніх факторів – стану світової економіки в цілому [3]. Підвищення економічної безпеки регіону залежить від міри державної підтримки й розробки державних програм регіонального розвитку, а також від розміщення державних замовлень на поставку продукції для потреб усієї країни. Особливу роль відіграє паритетна участь центру у великих регіональних інвестиційних проектах з урахуванням різних форм забезпечення пільгами й у створенні сприятливого клімату для розвитку економічного середовища в регіоні [10].

В умовах України зміцненню економічної безпеки регіонів перешкоджають об'єктивні чинники, зокрема, диференціація регіонів за економіко-географічним розташуванням, природно-ресурсним потенціалом, структурою населення, галузевою спеціалізацією, фінансовою забезпеченістю, типом соціально-економічного розвитку тощо [1].

Період розгортання кризи у 2008-2009 роках засвідчив наявність негативних тенденцій розвитку переважної більшості секторів економіки України, що стало наслідком дисбалансів макроекономічного розвитку, мультиплікованих нестабільністю на регіональному рівні та наявністю значних регіональних асиметрій. Кризові явища у фінансовій та економічній сфері на загальнодержавному рівні поглибили наявні структурні диспропорції регіонального економічного розвитку. Особливо критичними були зміни у промисловості, будівельній галузі, оплаті праці, забезпеченні комунальних послуг та на ринку праці.

Так, за розрахунками фахівців Національного інституту стратегічних досліджень [6] вже у вересні 2008 р. 15 з 27 регіонів продемонстрували падіння промислового виробництва порівняно з вереснем 2007 року (рис. 1). Серед аутсайдерів опинились традиційні промислові лідери: Дніпропетровська (–38,3%), Донецька (–36,2%), Запорізька (31,6%), Луганська (–25,6%) області. Найбільш катастрофічне падіння відбулось у Волинській області, де промислове виробництво не досягло половини обсягу грудня 2007 року.